

орієнтуватиме економіку на вирішення соціальних завдань з урахуванням глобальних світових тенденцій, а також досвіду країн, які досягли високого рівня соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Божкова В. В., Сагер Л. Ю. Соціально-відповідальний бізнес як один із напрямків поліпшення іміджу вітчизняних суб'єктів господарювання. *Міжнародний науковий журнал «Механізм регулювання економіки»*. 2010. № 1. С. 145-153.
2. Панченко В. П. Соціальна відповідальність бізнесу як складова євроінтеграції України. *Міжнародна економіка: інтеграція науки та практики*. 2011. С. 143-148.
3. Рейтерович І. В., Пухкал О. Г. Особливості формування соціально відповідального бізнесу в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 10. С. 131-134.
4. Третяк В. П. Вплив соціальної сфери на соціалізацію трансформації економіки України. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 5 (95). С. 94-98.
5. Христенко Г., Адамик О. Соціальна відповідальність як складова сталого розвитку бізнесу. *Збірник наукових праць. Обліково-аналітичні процедури та аудит розвитку підприємств*. 2021. Част. 2. С. 242-244.
6. Ярова Л. В. Головні завдання сучасної соціальної політики в контексті євро інтеграції України. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2010. № 3. С. 199-202.

БОРОВИК І.О.,

здобувач вищої освіти юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

СТЕПАНЕНКО Кирило,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПИТАННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ОРГАНІВ

Сучасні міжнародні відносини характеризуються зростаючою взаємодією держав, їх органів, міжнародних організацій, міжнародних судових установ, а також фізичних і юридичних осіб. Попри це є очевидним, що існуюча вітчизняна доктрина міжнародного права про міжнародну правосуб'єктність не відповідає вимогам сучасності. Тому важливо розглянути питання правосуб'єктності міжнародних судових органів спираючись на існуючу доктрину міжнародного права, щоб створити умови

для подальшого розгляду цього питання.

У загальній теорії права визнано, що суб'єктом права є особа, на яку поширюється дія його норм. Проте міжнародне право - самостійна правова система. Тому поняття і категорії, що використовуються в національному праві різних держав, не завжди ідентичні за змістом, поняттям і категоріям міжнародного права. Особливості міжнародного права як особливої системи права обумовлюють специфіку міжнародної правосуб'єктності і зрештою якісні характеристики суб'єктів міжнародного права.

У доктрині міжнародного права зустрічається безліч визначень суб'єкта міжнародного права. Наприклад, Н.В. Захарова їх поділяє на дві групи:

1) що ґрунтуються на визначенні суб'єкта права, яке дає загальна теорія права і носії обов'язків;

2) що вважають, що міжнародне право внаслідок його специфіки повинне мати своє поняття суб'єкта [1, с. 142].

У цілому, погоджуючись із положеннями загальної теорії права з питання правосуб'єктності, юристи-міжнародники все ж таки намагаються використати їх у науці міжнародного права з певними модифікаціями. Виділяють загальну, галузеву і спеціальну правосуб'єктність. Під загальною правосуб'єктністю розуміється здатність певних осіб *ipso facto* (у силу факту свого існування) виступати в якості суб'єкта міжнародного права. Таку правосуб'єктність мають тільки суверенні держави. Під галузевою правосуб'єктністю розуміється здатність суб'єктів міжнародного права бути учасниками правовідносин у певній області міжнародних відносин.

До характеристик суб'єкта міжнародного права належить явище правоздатності, тісно пов'язане з міжнародною правосуб'єктністю, і навіть доволі часто ототожнюване з нею. Міжнародна правоздатність - це кількісна характеристика суб'єкта міжнародного права, що демонструє його потенційний об'єм прав і обов'язків. Якщо міжнародна правоздатність свідчить про юридичні рамки можливої поведінки суб'єкта, то правосуб'єктність як якісна характеристика демонструє не розміри цих рамок, а їх наявність [2, с. 78].

У літературі з міжнародного права виділяють первинну і похідну правосуб'єктність. Наприклад, правосуб'єктність держав відносять до первинної, а інших суб'єктів міжнародного права - до вторинної, похідної [3, с. 135].

Правосуб'єктність міжнародних судових установ за своєю природою є специфічною. Наприклад, на думку Е.В. Бикової відповідно до ст. 4 Римських Статутів Міжнародного кримінального суду, названий Суд має міжнародну правосуб'єктність, яка є обмеженою. Міжнародний кримінальний суд має таку міжнародну правосуб'єктність, яка потрібна для здійснення цілей і завдань у рамках його компетенції [4, с.78]. Юридичним джерелом правосуб'єктності для не суверенних суб'єктів міжнародного права є їх засновницькі документи. Такими документами виступають статути, що

приймаються первинними суб'єктами міжнародного права. Похідні суб'єкти міжнародного права мають обмежену правосуб'єктність, яка обумовлена визнанням цих учасників міжнародних відносин з боку первинних суб'єктів. Таким чином, об'єм і зміст правосуб'єктності похідних суб'єктів залежать від волі первинних суб'єктів міжнародного права.

Суб'єкти міжнародного права не лише мають права і несуть обов'язки, що походять із міжнародно-правових норм, але і згідно з точки зору П.Н. Бірюкова й інших дослідників, мають характеристики, що відрізняють їх від суб'єктів внутрішньодержавного права.

Суб'єкти міжнародного права також:

1. Є колективним утворенням.
2. Мають здатність брати участь у розробці й прийнятті міжнародних норм.
3. Договірна право- і дієздатність складають найважливіший елемент міжнародної правосуб'єктності.

Тільки наявність усіх трьох вищезгаданих елементів дає змогу вважати те або інше світове об'єднання суб'єктом міжнародного права. Відсутність у суб'єкта хоч б однієї з перерахованих якостей не дозволяє говорити про володіння міжнародною правосуб'єктністю в прямому значенні цього слова.

Як вже було зазначено раніше, міжнародні суди мають обмежену правосуб'єктність. Це означає, що їх правосуб'єктність обмежена компетенцією, цілями і завданнями, визначеними в їх засновницьких документах [1, С. 78]. Міжнародні суди мають абсолютно відмінні права від інших міжнародних організацій, наприклад можуть брати до розгляду позови сторін і виносити самостійні рішення спорів.

Вивчення вітчизняної літератури з міжнародного права демонструє, що доктрина пройшла шлях від повного заперечення якої-небудь міжнародної правосуб'єктності міжнародних організацій до визнання того, що вони є суб'єктами міжнародного права. Можливо, аналогічна доля чекає й міжнародні судові органи.

Список використаних джерел:

1. Кулеба Д. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи. *Альманах міжнародного права*. 2010. Вип. 2. с. 70–83.
2. Тарасов О. В. Проблема суб'єкта в міжнародному публічному праві : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 40 с.
3. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / за ред. В.Г. Буткевича. Київ: КНУ, 2012. 304 с.
4. Задорожній О.В., Буткевич В.Г., Мицик В.В. Конспект лекцій з основ теорії міжнародного права: навч. посіб. Київ : КНУ, 2011. 54 с.